

MASARYKOVA UNIVERZITA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Role NNO v odstraňování následků povodní v ČR

přednáška v rámci PVVC a kurzu EVSE

Ing. Jakub Dostál

7. 10. 2011

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Sktruktura prezentace

- Úvod do problematiky
- Historie zapojování NNO do řešení následků povodní na území českých zemí do roku 1997
- Povodně 1997 a další důležité mezníky
- Účast NNO na odstraňování následků povodní (forma pomoci, problémy)
- Spolupráce NNO s veřejnou správou a mezi sebou samotnými
- Financování NNO
- Shrnutí

Úvod do problematiky - NNO

- v ČR chybí legislativní ukotvení
- Pět základních charakteristik (Salamon, Enheier), NNO jsou:
  - institucionalizované (organized);
  - soukromé (private)
  - neziskové (non-profit).
  - samosprávné a nezávislé (self-governing)
  - dobrovolné (voluntary)

Úvod do problematiky - povodeň

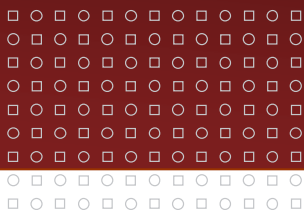
■ Povodeň

- „dočasné zaplavení území, které obvykle není vodou zaplaveno (EU legislativa)

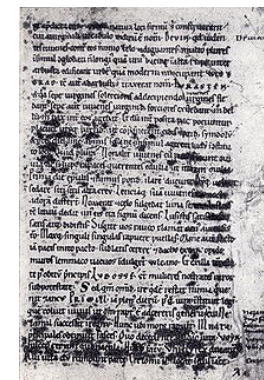
Historie NNO, zapojujících se do řešení následků povodní

Historie NNO, zapojujících se do řešení následků povodní: úvod

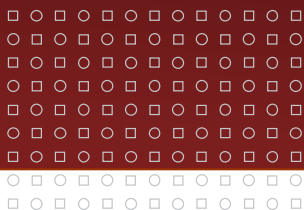
- Povodně na území ČR
  - Nic nového
- Zapojení NNO do odstraňování následků povodní
  - Záležitost pouze 21. století?
  - První zdokumentované zapojení (tehdejší období) NNO do odstraňování následků povodní na území českých zemí
    - Spolek na podporu nešťastníků poškozených povodní v roce 1845

Historie NNO, zapojujících se do řešení následků povodní: Rakousko-Uhersko - začátek ČSR

- 1845 Spolek na podporu nešťastníků poškozených povodní
- 1868 Vlastenecký pomocný spolek pro Království české
  - součástí Rakouské společnosti Červeného kříže
- 1903 Diakonie, spolek evanjelický pro ošetřování nemocných a chudých
- 1919 Katolická Charita
- 1919 Oficiální začátek Československého červeného kříže

Historie NNO, zapojujících se do řešení následků povodní: světové války a meziválečné období

- Velká výzva pro tento typ NNO - nedostatek potravin, lidi bez přístřeší, zranění, pohřešování
- Tento typ pomoci poskytují NNO i v případě povodní!

Historie NNO, zapojujících se do řešení následků povodní: komunistická éra

- 1948 politický převrat - zlom
  - Změna politiky státu vůči NNO
  - 1948 ČSČK ztráta nezávislosti, omezení některých činností
  - 1948 ochromena činnost Charity
  - 1952 zrušení Diakonie
- humanitární pomoc byla zcela v režii státu
- Omezení možnosti zužitkovat zkušenosti z minulé epochy v řešení následků povodní
- Zůstal ČSČK - řešení následků povodní jedna z vedlejších činností - poslední velké povodně 60.léta 20. st. na Slovensku

Historie NNO, zapojujících se do řešení následků povodní: novodobá historie

- Listopad 1989 demokratizace režimu - důležitý mezník
  - 1989 ČSČK získal nezávislost a mohl opět rozšířit své činnosti
  - Stejně tak Daikonie (znovuobnovena v červnu 1989!)
  - 1990 Katolická Charita vstala z popela
  - 1992 Nadace Lidových novin (od 1994 Nadace Člověk v tísni, 1999 Člověk v Tísni o.ps.s
  - 1992 Nadace ADRA

Protipovodňové vzdělávací a výzkumné centrum

Povodně 1997 a další mezníky

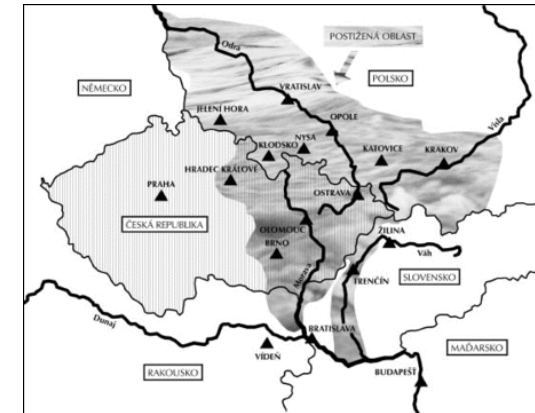

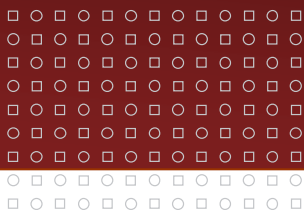
**World Council
of Churches**

Povodně 1997

- První velké povodně na území Československa od 60. let 20. století
- Jediná NNO, která měla částečnou zkušenost s povodněmi byl ČČK
  - I tato zkušenost byla ale 30.let stará

Zapojení NNO při odstraňování následků povodní 1997

- **Začátek nové éry v oblasti zapojování NNO do řešení následků povodní**
  - Značné zapojení dobrovolníků a NNO
  - vybrání obrovských finančních příspěvků skrze povodňové sbírky
  - Humanitární pomoc
- **Velké rozdíly mezi zapojením jednotlivých NNO**
  - Např. ČČK x Diakonie

Důsledky povodní 1997 na NNO

■ Nepřímé dopady:

- NNO se začínají více zaměřovat na povodně (např. Diakonie)
- Některé kvůli nim změnili svoji strukturu či způsob fungování (ADRA)
- Vytvořena půda pro vznik nových NNO v této oblasti (Hand for Help)

HAND
FOR HELP

Podáváme ruku těm,
kteří ji potřebují

Protipovodňové vzdělávací a výzkumné centrum

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

14
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Další důležité body v oblasti zapojování NNO do řešení následků povodní - Přebyslav 1998

■ 1998 schůzka v Přebyslavi

- ČR se stala součástí projektu Světové rady církví pro 11 postkomunistických zemí **Připravenost náboženských společností, veřejných organizací a státních institucí *společně čelit katastrofám všeho druhu.***

**World Council
of Churches**

Další důležité body v oblasti zapojování NNO do řešení následků povodní - zákon o dobrovolnické službě

- zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě
  - ne všichni dobrovolníci zasahující při povodních se však řídí tímto zákonem
    - Vlastní právní normy

Další důležité body v oblasti zapojování NNO do řešení následků povodní - profesionalizace AČR

- Povodně 1997 jedinou státní institucí, která z těchto povodní vyšla s čistým štítem - armáda

- 1997 - základní vojenská služba

- Ve službě cca 207 tisíc vojáků
- po r. 2004 cca 26 tisíc vojáků

- 2004 - profesionalizace armády

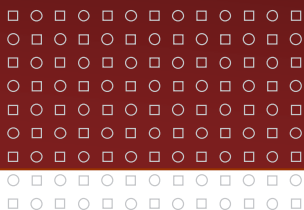
- Omezení možností AČR zasahovat při povodních
- Kde sehnat další lidské zdroje?

- dobrovolníci

PROTIPOVODNÉ VZDELÁVACÍ A VÝZKUMNÉ CENTRUM

Účast NNO na odstraňování následků povodní - forma pomoci, problémy

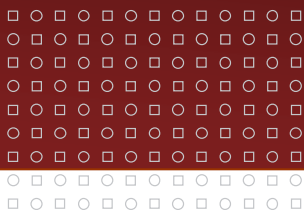
Způsoby pomoci ze strany NNO

- Humanitární pomoc
- Dobrovolnická pomoc
- Psychosociální pomoc
- Finanční pomoc
- + vyskytuje se bezprostřední účast při záchranných operacích

Humanitární pomoc v případě povodně

- Řeší otázky zajištění základních životních potřeb v případě povodně
- Typickými aktivitami humanitární pomoci
  - budování dočasných příbytků, rekonstrukce domů, rekonstrukce škol a jiných zničených zařízení
  - distribuce potravin
  - distribuce léků a hygienických potřeb
  - Distribuce ošacení, přikrývek apod.
  - Atd.

Dobrovolnická pomoc

- „Dobrovolnictví je veřejně prospěšná činnost konaná dobrovolníky svobodně a bez nároku na odměnu.“ (MVČR)
- Činnost dobrovolníků při povodních
  - Bezprostřední odstraňování škod
    - vyklízení nábytku
    - odklizení naplavenin
    - úklidové práce
    - otloukání omítek
  - monitoring situace
  - pomoc při distribuci materiální pomoci
  - pomoc při organizace práce v dané obci
  - podpora zasažených (naslouchání)

Dobrovolnická pomoc - problémy

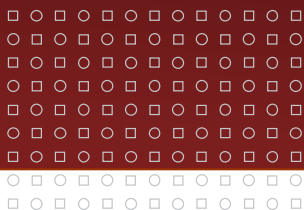
- Nízká prestiž dobrovolnictví ve společnosti
- Vyskytuje se neochota zaměstnavatelů k uvolňování
- Dostatek „dobrovolníků na jedno použití“
x nedostatek kvalifikovaných koordinátorů
- Rozmach firemního dobrovolnictví
  - Problém?
    - Ne, ale...

Finanční pomoc

- NNO poskytují finanční prostředky
  - Domácnostem
  - Obcím
- Snaha NNO o uplatňování zásady pro povodňové sbírky:
  - „Od lidí k lidem“
  - Proč?
    - Trh začíná být přesycen
    - Konkurence o dárce a jejich dary

Psychosociální pomoc v případě povodní

- Soubor reakcí, činností (a služeb), které navozují v době trvání povodně a v době zvládání jejich důsledků, přesvědčení
  - „nejsme na to (a v tom) sami“
  - „i my můžeme pomoci druhým“
  - „společně to zvládneme“
  - „na příště se připravíme“;

System psychosociální pomoci v ČR pro mimořádné události

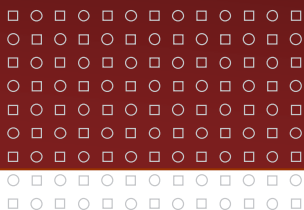
■ Pomoc „v terénu“

- Koordinace - psychologové GŘ HZS
- 15 psychologů Policie ČR, HZS ČR a Armády ČR
- interventi vycvičení pro krizovou práci z NNO

■ Dlouhodobá pomoc

- PIT ČR - podpora **pomáhajících** a podpora **komunity**
- podpora **přípravenosti** lidí a komunity na další podobné události

Bezprostřední účast při záchranných operacích

■ Hand for Help

- rozvážení dobrovolníků
- humanitární pomoc
- přímá finanční pomoc

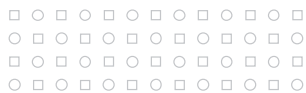
■ Účast vlastní těžké techniky na záchranných operacích

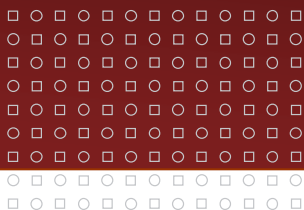
■ x všeobecný názor - role NNO je až po zásahu složek IZS!

Problémy NNO se zapojením do řešení následků povodní

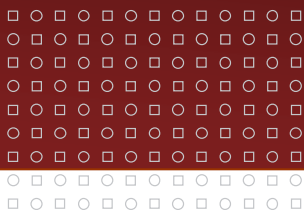
- Obecně vzato **bez významných problémů**, ale...
- Problém dostat dobrovolníky na místo **včas**
  - Daří se to často druhý, třetí den, to je pozdě
  - Vyskytl se **rigidní přístup** veřejné správy
    - Ve vztahu k **legislativě**
    - Ve vztahu k **novým cestám spolupráce**
- **Názor** - problémem může být snaha NNO suplovat složky IZS
- **Spolupráce NNO samotných**

Vzájemná spolupráce NNO v oblasti odstraňování následků povodní

Vzájemná spolupráce NNO v oblasti odstraňování následků povodní

■ Je dostatečná?

■ Názory NNO se různí

■ Jak kdy a jak kde

■ Lepší na celorepublikové úrovni

■ Velký pokrok v minulých letech

■ Liberecko 2010 - jednotná metodika poskytování finanční pomoci

- +/- byla i dodržována!

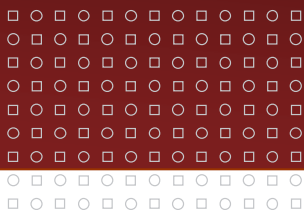
■ Nejdůležitější faktor - komunikace

Jak podpořit spolupráci NNO v oblasti odstraňování následků povodní?

- **Zvýšit přenos informací. Možná řešení:**
  - Za každou NNO jeden zástupce, kteří by pravidelně komunikovali (v rámci kraje i republiky)
  - Pravidelné schůzky ráno a večer v případě povodní
  - Komunikační platforma
    - ADRA, Ostravská univerzita, VŠB-TUO
    - Propojení krizových štábů a NNO
    - Systém převážně pro okamžik živelní pohromy

Spolupráce NNO s veřejnou správou v oblasti odstraňování následků povodní

Spolupráce NNO s veřejnou správou

- Začlenění do krizové struktury
  - Krizové plány, krizové štáby
- Sdílení informací
  - V době „míru“
    - Konference Víme o sobě
    - Expertní rovina
      - Připomínkování zákonů, expertní skupiny v rámci ministerstev apod.
  - V případě povodně

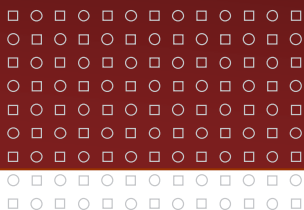

Spolupráce NNO s veřejnou správou

- Je tato spolupráce dostatečná?
  - Názory NNO se různí
  - Záleží na úrovni ÚSC
  - Záleží na konkrétních lidech
    - Např. starosta, hejtman
- Limity této spolupráce
  - Největší limita - lidský faktor
  - Nedostatečná spolupráce v době míru
  - Neinformovanost
  - Rigidní interpretace zákona

Financování NNO

Zdroje financování NNO

- Největší význam finanční sbírky
  - Desítky až stovky mil. Kč
  - Fyzické i právnické osoby
  - Fyzické osoby
    - Mimo DMS 200 až 5000 Kč, výjimečně desetitisíce
  - Právnické osoby
    - Dary zpravidla pět tisíc **Kč** až v řádech **desetitisíců Kč**.
    - možnost **odečíst si dar z daní** je pro podnikatele **zajímavá**
  - Stále nenastala únava z dárcovství!
  - Velmi populární forma - DMS

Zdroje financování NNO- DMS

■ DMS

■ Vznik 2004

■ Česká specialita!

■ O zavedení uvažuje UK, Bulharsko, Slovensko a Německo

■ Provozuje Fórum dárců

■ Výtěžek zpravidla v řádech milionů na NNO

■ 10 % jde mobilním operátorům -> cca statisíce Kč

■ Operátor se toho může vzdát ve prospěch NNO

■ Cca 12 mil DMS, 332,5 mil. Kč, 250 organizací

■ Nejen na povodně

■ V případě povodní v řádech mil. Kč. na NNO a povodeň

Zvláštní případy financování NNO

■ Hand for Help

- 90 % nákladů hrazeno z podnikatelských aktivit předsedy

- Insolvency

■ Psychosociální intervenční tým ČR

- Miniaturní rozpočet
- Hrazen z darů a členských příspěvků

Další zdroje financování - MV, GŘ HZS, MŠMT ČR

■ MV

- jednoroční projekt
- přispívání na **krizové a intervenční plány**

■ GŘ HZS

- Grant na **přípravu „maskérů“**

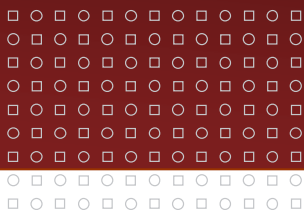
■ MŠMT

- Dotace na organizaci dobrovolnictví v rámci Evropského roku dobrovolnictví

■ Vše menší částky (v řádech desítek tisíc Kč)

Další zdroje financování - ESF

- **Hlavní výzva** pro české NNO
- v oblasti živelních pohrom v ČR jsou tyto projekty **spíše málo obvyklé**
  - Jedinou zjištěnou skutečností projektů z ESF týkajících se živelních pohrom je případ ČČK, jehož oblastní spolky mají řadu **projektů z ESF na přípravu na katastrofy**.
  - některé NNO mají **zkušenosti z projekty z ESF v jiných oblastech**, než jsou živelní pohromy
- některé další NNO svoji účast na těchto projektech **zvažují, některé však ne**

Financování NNO - problém s financováním

- Shoda mezi NNO - provozní náklady by neměly být hrazeny ze sbírek (očekávání dárců)
- Žádná NNO nemá v ČR stabilní tým na mimořádné události
  - Max. vedoucí pracovníci na menší úvazek
  - NNO musí v případě povodní stahovat své zaměstnance z jiných projektů
    - jsou z nich ale často stále financovány
      - (nejen) etický problém
    - Nedá se toho zbavit bez vytvoření povodňových funkcí x nejsou na to finance/ zřizovat povodňové funkce je neefektivní

■ Začarovaný kruh

PROTIPOVODŇOVÉ VZDĚLÁVACÍ A VÝZKUMNÉ CENTRUM

Shrnutí

- NNO jsou v současné době **pevnou součástí** odstraňování následků povodní
- V minulosti došlo v této oblasti ke **značnému pokroku**
- NNO pomáhají čtyřmi základními způsoby, které se mohou **vzájemně prolínat** (humanitární, dobrovolnická pomoc, psychosociální a finanční pomoc)
- Značného pokroku naznačila i spolupráce NNO
  - Klíčový faktor - **komunikace**
- **financování NNO v souvislosti s povodněmi**
  - Klíčovým zdrojem financování jsou sbírky
  - **Největší výzvou jsou ESF**

Zdroje:

- ŠPIKOVÁ, Zdenka. Největší přírodní katastrofy na území českých zemí za posledních 1000 let. Diplomová práce. Olomouc 2009 geography.upol.cz/soubory/studium/dp/2009/2009_Spikova.pdf
- ŠKARABELOVÁ, Simona. Vymezení pojmu nestátní nezisková organizace. http://www.e-cvns.cz/soubory_diskuse/vymezeni_nno.pdf
- Vývoj legislativní úpravy dobrovolnictví v zahraničí a v České republice <http://www.mvcr.cz/clanek/vyvoj-legislativni-upravy-dobrovolnictvi-v-zahranici-a-v-ceske-republice.aspx>
- Dobrovolnictví při mimořádných událostech <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-krizovych-situacich/>
- Psychosociální pomoc MV při povodních - informace <http://www.mvcr.cz/clanek/psychosocialni-pomoc-mv-pri-povodnich-informace-913404.aspx>
- Standardy psychosociální krizové pomoci <http://www.hzscr.cz/clanek/pracovni-skupina-pro-vytvoreni-a-overovani-standardu-psychosocialni-krizove-pomoci-a-spoluprace-pri-mv-gr-hzs-cr-68779.aspx>
- Co je DMS <http://www.darcovskasms.cz/darcovska-sms/co-je-dms.html>
- *DIRECTIVE 2007/60/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 23rd October 2007 on the assessment and management of flood risks.* http://ec.europa.eu/environment/water/flood_risk/key_docs.htm#Directive
- Rozhovory se zástupci NNO
- Stránky NNO (viz další slide)
- Prezentace z konferencí o živelních pohromách

Zajímavé odkazy:

- ADRA www.adra.cz
- Diakonie www.diakonie.cz
- Charita www.charita.cz
- Člověk v tísni www.clovekvtisni.cz
- Hand for Help www.handforhelp.cz
- Český Červený kříž www.cck-cr.cz/
- Psychosociální intervenční tým ČR www.pit-cr.info
- České fórum pro rozvojovou spolupráci <http://www.www.fors.cz>
- Fórum dárců www.donorsforum.cz
- Dárcovská SMS www.darcovskasms.cz
- Kde ve světě DMS pomáhá <http://www.darcovskasms.cz/7-let-dms/kde-ve-svete-dms-pomaha-.html>
- www.dobrovolnik.cz
- Dobrovolnická služba - MVČR <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx>
- European year of Volunteering <http://europa.eu/volunteering/>
- World volunteer web <http://www.worldvolunteerweb.org/>

MASARYKOVA UNIVERZITA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Děkuji za pozornost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ